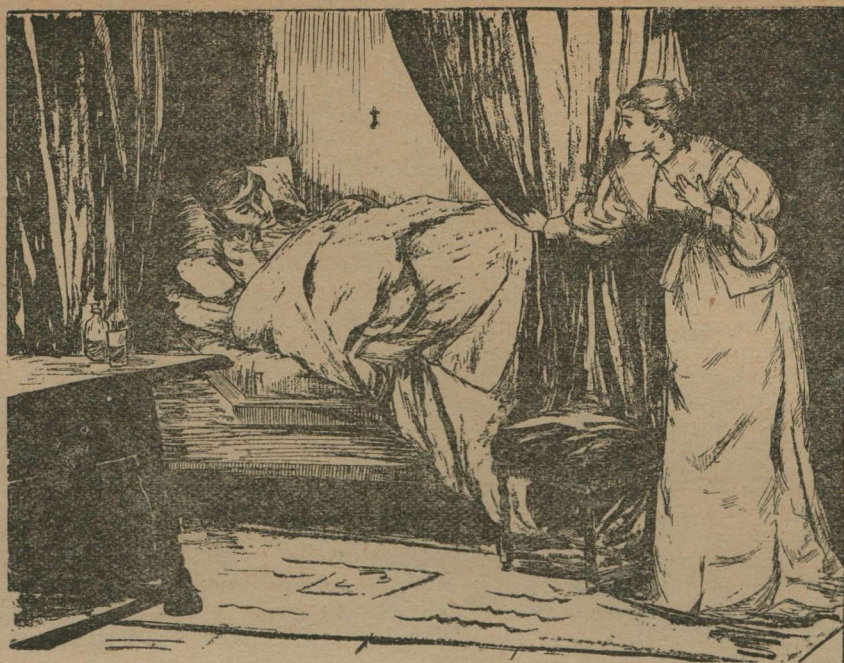

Op zoo'n toon spreekt men tegen elkaar in het ongeluk, een galm, die van ziel tot ziel gaat. In dit enkele woord « vriend » ligt geheel zijn hart besloten.

— Hoe gevoelt gij u, mijn goede Van Gansen?

— Mijn lichaam zal spoedig genezen zijn... ik zou reeds kunnen opstaan... Dààr lijd ik meer, zegt hij en legt zijn hand op zijn hart... Hoe is het nu?

Eelen staart somber vóór zich.

— Ik zou u willen troosten, Van Gansen, maar ik kan u niet misleiden. Wees moedig.

— Ik begrijp alles... ik weet alles...

— Er is geen middel om door te breken.

— Arme, arme jongens, zucht hij, en denkt slechts aan de patriotten, die hun haard hebben verlaten om tegen den vuigen dwingeland te komen strijden.

— Ja, Van Gansen, op ons rust een zware plicht.

— Ik weet het.

— Diest mag hun graf niet worden.

De lijder richt zich half van zijn peluw op.

— Gansch den dag, Eelen, heb ik er aan gedacht... den ganschen dag. Ik heb misschien een uitweg gevonden.

— Hoe?

— Toen ik een dezer dagen op de wallen wandelde, peinsde ik aan de mogelijkheid van hetgeen nu werkelijkheid geworden is... Ge moet de stad ontvluchten... dezen nacht.

Hij ook dus, hij had aan die vlucht gedacht! Dat was nu de derde. Eelen, Van Gansen, Meulemans, alle drie vormden dus hetzelfde plan, maar spraken er niet van, omdat zij in de begoocheling wilden blijven voortleven dat hun de eindzegepraal toch was weggelegd.

Eelen zei :

— Dat is ons voornemen.

— Het zal slagen, Eelen, het moet slagen! Achter het Begijnhof, nabij de Koepoort... over de Koebeek.

— Ja, daar is de uitweg. Ik ga zien hoe we u kunnen medenemen.

Van Gansen schudde het hoofd.

— Ik ga niet meê, zei de hoofdmán, ik blijf hier!

— Gij blijft hier! riep Eelen. Gij verlaat ons?

— Ik verlaat u niet, goede vriend, maar ik ben nog maar een half mensch... ik kan zoo moeilijk voort... ik ben te zwak... ik zou een last voor u wezen.

— En daarom wilt gij blijven?

Van Gansen knikte.

— Gij moet met ons meê!

— Neen, vriend, ik blijf.

— 't Is goed. Dan blijf ik ook. En Corbeels blijft ook. En Meulemans blijft ook. En Dog blijft ook!

— Dat zult gij niet! riep Van Gansen verschrikt.

— En waarom niet?

— Ongelukkige, weet ge dan niet wat u te wachten staat?

— Wij blijven bij u.

— Dat is de dood.

— Voor ons als voor u, Van Gansen. Wij hebben te zamen gestreden, wij hebben te zamen geleden, lief en leed, wel en wee gedeeld, wij kunnen te zamen sterven.

— Neen, neen, dat mag niet, Eelen! Dat recht hebt ge niet! Gij zoudt onze jongens zonder aanvoorders laten! Gij hebt hen van den haard meê naar het slagveld gevoerd, gij moogt hen niet verlaten in den uitersten druk... De strijd, Eelen, is niet geëindigd. Er zijn nog vele kloeke borsten in Vlaanderen, maar hoofdmannen zijn er te kort. Gij moogt onze jongens niet verlaten... Het is uw plicht bij hen te blijven, hun leidsman te zijn...

Van Gansen had met zooveel vuur gesproken, dat de windsels aan zijn onderlip waren losgegaan, en het bloed over de kin zijpelde.

Tine moest de wonde betten en een nieuw verband leggen.

Eelen antwoordde heel kalm :

— En gij, Van Gansen?

— Ik?... Ik ben ziek, halfdood; ik heb niets meer dan nuttelooze ballast, wat wij in onze Latijnsche studiën een *impedimentum* noemen.

— Een *impedimentum*! Gij, Van Gansen, met uw helderen geest, uw klaar doorzicht, uw kloek gestel!

— Ja, ja, vriend.

— Gij wilt ons dus niet volgen?... Gij wilt hier vermoord worden?

— Mijn rol is afgespeeld.

— Dus, op u rust die verantwoordelijkheid niet?... Gij schudt ze af... Gij legt vermoeid en laf — ja, laf, Van Gansen — het hoofd neêr en wilt in den dood de verlossing van alle lijden zoeken!... Is dat uwer waardig? Is dat de groote leider van het boerenleger, de geest, de arm van de patriotten? Durft Van Gansen zulke taal voeren? Waar is dan de liefde voor zijn strijdgenooten?... Verzaakt hij dan aan zijn rol.

Zenuwachtig greep hij de hand van zijn vriend.

— Neen, neen, sprak hij, ik blijf niet uit lafheid, maar ik vrees u te zullen tot last dienen... Indien een bezwijming mij overvalt, zult gij me willen dragen? Gij kunt toch al uw gekwetsten niet meênemen.

— Gij gaat meê, Van Gansen, of wij blijven.

— Ik zal meegaan... God! Verleen mij nieuwe krachten!

— En wat de andere gewonden betreft, dat zal van de omstandigheden afhangen. Natuurlijk, wij kunnen het leven van gansch een leger niet in gevaar brengen voor enkelen. Dat mogen we niet. *Dura lex sed lex!* Het is een droef ge-

val, een harde plicht, een vreeselijke wet... doch, zoo de overtocht te moeilijk is, moeten wij veel toegeven... Misschien zal de vijand toch het gasthuis eerbiedigen. Daar liggen ook Franschen, die van ons verpleging en troost verwierven. Ik hoop nochtans dat wij niemand zullen moeten achterlaten. Wij zullen straks met een draagbaar komen. Pieter en Dog hebben kracht voor tien, zij zullen u dragen.

— 't Is goed, zei Van Gansen.

— En uwe ziekedienster vergezelt u, niet waar, Tine?

— Ik volg mijn vader en het patriottenleger, antwoordde het moedige meisje.

Eelen en Van Gansen drukten elkaar de hand.

De eerste wilde vertrekken, en hij was reeds aan de deur, toen er bij hem een vermoeden ontstond.

— Nog één woord, vriend.

— Wat verlangt gij, Eelen?

— Eene belofte.

— Welke?

— Dat gij hier op onze komst zult wachten.

Van Gansen lachte droevig en zei ontwijkend:

— En waarom zou ik dat niet?

— Ik ben niet gerust. Ik verlang eene belofte, meer nog, uw eerewoord.

— Vertrouwt gij dan geen vrienden meer? vroeg Van Gansen met gemaakte scherps.

— In zulke zaken niet. Gij denkt dat ge u moet opofferen, dat gij ons tot overlast zult dienen... en ik weet niet wat al onzinnigs meer. Neen, hierin vertrouw ik u niet. Belooft gij te blijven?

— Vriend Eelen, sprak hij ernstig, waarom laat ge mij nu niet vrij?

— Ik laat u niet vrij om zelfmoord te plegen. Gij, Van Gansen, zijt de overwinnaar van Chabert, gij zijt de held van Meerhout, van Westerloo, van Tongerlo. Gij hebt hier vóór Diest wonderen van dapperheid verricht. Bij tientallen zijn de Franschen onder uwe handen gesneuveld. Gij hebt als parlementair gediend en Jardon en Chabert door uw vrijmoedige antwoorden bloedig gekwetst. Toen Van Gansen gevallen is in den strijd, toen ze zijn bloed zagen vlieten, ging er een kreet op bij de Sanskulotten, een kreet van vreugde, van overwinning! Ha! En ze zouden hem hier weerloos en gekwetst aantreffen!... Welke zege voor hen! Zij zouden hun wraak op u koelen. Zij zouden u medevoeren als een trofee. Zij zouden u genezen en verplegen, om u daarop naar Parijs te sturen en er u te vertoonen als een wonderdier. Van Gansen was de ziel van het oproer, Van Gansen bracht hun de geduchtste slagen toe, hij zou zijn hoofd op de guillotine moeten neerleggen... En ik zou dit toelaten, terwijl ik het verhoeden kan! Neen, Van Gansen, ik eisch uw woord!

— Uw vriendschap vergroot wat ik gedaan heb voor de vrijheid van mijn volk... Laat mij zelf rechten in dit uiterste oogenblik; laat mij handelen volgens mijn geweten.

— Welnu, dan blijf ik!

— Uw dienst, uw raad, uw woord is elders noodig.

— Ik blijf!

Van Gansen drukte Eelen tegen de borst.

— Welnu, ik zal hier blijven, stamelde hij.

— Geef mij uw woord.

— Ik verpand het u.

— Dank u, vriend, zei Eelen en snelde naar buiten, want men wachtte hem op het raadhuis.

HOOFDSTUK XIV.

MERKWAARDIGE ONTSNAPPING.

Eelen liet zich met het gansche leger der patriotten binnen Diest opsluiten, en nu wilde hij er uit. Hij meende dat het bezit van Diest geheel Vlaanderen door een nieuwen opstand zou verwekt hebben. De kansen stonden nu gunstig; al de republikeinsche krachten waren vóór de Demerstad vereenigd.

Daarop had Eelen gerekend, maar de steden gedroegen

zich laf en slaafs. Men liet de boeren aan hun lot over; al de mannen van adel waren de grenzen over getrokken, en niemand in België bekommerde zich om de stad Diest, waar meer dan 6000 patriotten den strijd voor Vaderland en Vrijheid voerden.

Niemand! Eelen had zich misrekend. Hij telde op de liefde van zijn volk voor Vrijheid en Vaderland; zijn volk was laf tot walgens toe; er bleef hem anders niet meer over dan met zijn brigands te sterven... of te overwinnen.

Het is avond. Het kanon zwijgt. Weer steekt de vijand zijn bivakvuren aan. Generaal Colaud, die met Chabert en Jardon door het Fransche kamp wandelt, verklaart de Sanskulotten — die beginnen te morren — dat de stad 's anderdaags, ten koste van alles, zal ingenomen worden.

De vijand zal geen weerstand kunnen bieden aan de troepen, die uit Brussel en Hasselt zijn aangekomen.

Helaas, dat zou misschien de waarheid zijn.

Te Diest, op het stadhuis, wordt er door de hoofden der patriotten raad gehouden.

Een olielamp smookt op de tafel en werpt een flauwen schijn op de zwarte, eiken balken.

Er vergaderen ongeveer vijftig boeren, vijftig der voornamesten van het boerenleger, want het lot der patriotten moet worden beslist.

Wat zien er de mannen zonderling uit. Hun kleederen zijn gehavend en vuil. Van verscheidene is het hoofd, een arm of been, met doeken omwonden. 't Zijn roemvolle kentekens van den strijd. Nog zijn hun handen en aangezichten zwart van kruit, damp en stof. Doch door die zwarte laag blinken vrijmoedige, heldere oogen.

Ernstig, en tevens bedaard en kalm, is de uitdrukking hunner wezenstrekken. Bewonderenswaardige mannen! Eenvoudige helden!

Eelen staat op. De vlam der olielamp beschijnt zijn mager, tener, bijna kinderlijk gelaat. Zijn oog gaat zacht in het ronde en met een stille, doch helklinkende stem begint hij als volgt:

— Vrienden, Diest is in een ring van staal gesloten. Vruchteloos hebben wij gepoogd er door te breken. Vandaag nog werden onze drie uitvallen afgeweerd. Nu is er geen kans meer om daarin te slagen, want dezen avond nog snelde de opperbevelhebber der Franschen, Colaud, met nieuwe troepen aan. Van buiten mogen wij niet langer op ontzetting hopen. Wij staan alleen, gansch alleen met het goede recht aan onze zijde. Béguinot, die 41 onzer medebroeders te Mechelen liet fusilleeren, heeft gezegd dat Diest het graf der brigands zal worden. Wij zijn allen bereid om te sterven; wij brachten allen zonder onderscheid, het offer van ons leven. God heeft onzen eed gehoord, dat Zijn wil geschiede.

't Is plechtig stil. Langzaam knikken de hoofden eens, doch er komt geen woord over de gesloten lippen.

Eelen vervolgt:

— Voor mij betekent de dood niets. Ik zal hem als een redder tegemoet gaan. Liever verkies ik te sterven, dan het hatelijk juk der Franschen te dragen. De leden dezer vergadering zijn de hoofden van het oproer. Wij allen hebben het vuur aan de lont gestoken, wij hebben den opstand gepredikt. Voor ons is het zoo erg niet. Maar mijn hart bloedt als ik aan die honderden jongens denk, die buiten op onze beslissing wachten. Die jongens, die wij te wapen riepen, die wij aan den huiselijken haard ontrukten! Zij verzaakten aan hun eigen wil, om onze bevelen te volgen. Zij stellen in ons een onbeperkt vertrouwen. Indien wij morgen zeggen: «Laat u dooden!» zullen zij zonder morren sterven. Op ons rust een dure plicht: Al die levens liggen in onze handen. Wij mogen er over beschikken voor het heil van het vaderland, maar het zijn kostbare panden. Zesduizend jongelingen van Vlaanderen! Zesduizend menschenlevens! Het uiterste moet worden aangewend om ze aan de slachting te onttrekken. Misschien is dit nog mogelijk. Albert Meulemans hield zich den ganschen dag bezig met het ontwerpen van een plan, dat ons misschien zal toelaten aan een zekeren dood te ontsnappen. Hij zal het u zelf uitleggen. Die opmerkingen te maken heeft of iets beters weet, kan spreken. Moge God ons verlichten.

Meulemans staat op en vol klinkt zijn mannelijke, frische stem. Ziehier hoe hij, volgens Di Martinelli, zich uitdrukte :

« — Jongens, er valt niet te aarzelen !... De Franschman waant ons reeds in Diest gesloten als in een doods-kist, wat zal hij morgen vroeg verbaasd en woedend opkijken, als hij zal zien dat zijn prooi hem ontsnapt is. Een veilige weg, een enkele, staat voor ons open ! Tegen middernacht zullen wij aan 't Groot Spui, nevens den Steenen Beer, eene brug over de stadsgracht geworpen hebben.

» Eenige oogenblikken later bewandelen onze eerste rangen reeds veilig den Demerdijk, en, geruimen tijd voor den opgang der zon, bevinden wij ons allen in de bosschen boven Zeelhem en Linkhout, zonder voor eenigen aanval of eenige achtervolging beducht te moeten zijn.

» Wij kennen nauwkeurig de afstanden der Fransche legerkampen. De meest nabijzijnde hoogten zijn vierhonderd vijftig meter van 't Groot Spui verwijderd, de anderen veel meer.

» Wij kennen ook de dracht der Fransche wapenen. De geweren dragen met eenige juistheid op tweehonderd meter, kwetsen licht op vierhonderd ; de lanonnen hebben nog juiste dracht boven de elf of twaalfhonderd meter ; die van zes schieten goed op achthonderd, die van twaalf op negenhonderd meter.

» Die wapenen hebben wij niet te duchten !

» Vooreerst, wat er ook gebeuren moge, belooft gij de grootste stilte te onderhouden gedurende den aftocht, geheel gehoorzaam te zijn op het eerste woord uwer oversten, daarin ligt de waarborg eener verzekerde redding.

» Het is nacht ; de nacht zal toelaten veilig langsheen den Demer te gaan ; tevens zal hij ons volstrekt onzichtbaar laten voor den vijand. Hoe zou hij op ons zijn kanonnen kunnen richten ?

» De Zuiderwind is ons insgelijks gunstig. In het ergste geval zou de vijand, op de hoogte tusschen de Schaffensche en de Antwerpsche poort gelegerd, slechts eenig gerucht kunnen vernemen, maar toch in algeheele onzekerheid blijven nopens den aard van dit gerucht.

» En, jongens, onthoudt het wel, in geen geval kan de vijand ons op het lijf komen.

» Waar wandelen wij ? Tusschen twee rivieren, tusschen de Zwarte Beek en den Demer, te midden van overstroomde weiden !

» Duivels, ja, dat zijn zij, de Sanskulotten, maar nooit stonden zij bekend als waterduivels.

» En toen ik u zegde dat de dageraad ons in de bosschen zou vinden, dan had ik mijne meer bijzondere kunst geraadpleegd.

» Welk is het probleem ?

» Vierduizend man moeten over eene brug en een dijk van vijf meter breedte, langsheen de rivier trekken en, in den nacht het Karthuiszerklooster te Zeelhem, op drieduizend en honderd meter afstand, bereiken, ofwel vijftienhonderd meter verder gaan, tot aan het aanpalend akkerland, nader bij Linkhout ; op hoeveel tijd zal die tocht voltrokken zijn ?

» Ziehier de oplossing : gegeven zijnde dat een kolom van vierduizend man een lengte heeft van tweeduizend vierhonderd meter ; zelfs vermits wij onze gekwetsten moeten meedragen van een dubbel getal meters, dan kan, in zeer ongunstige voorwaarden, die tocht heelemaal voltrokken worden en wij zijn morgen vroeg, om vier uur, aan het Karthuiszerklooster, en om zes uur vijftienhonderd meter verder.

» Dat is een verzekerde redding voor allen.

» Jongens, is er onder u iemand, die een beter plan voor te stellen heeft ? Gij antwoordt : neen ! De handen aan het werk geslagen. Vooruit ! Den Franschen klauw ontsnapt, met vertrouwen in u zelve en met Gods hulp ! »

Het is of er een verfrissende wind waait door de zaal, die de sombere, nevelachtige gedachten van de voorhoofden verdrijft. Nieuwe hoop straalt in de harten en verheldert de oogen. Nieuwe moed zwelt in de borsten, en van verschillende kanten gaan er stemmen op :

— Bravo ! Bravo ! Zoo is het ! Leve Eelen ! Leve Meulemans !

De gezichten stralen van vreugde ; de gesprekken zijn

levendig, de bewegingen koortsig-blij, de uitgelatenheid is algemeen. Zoo lacht de zon over de velden, als na een somberen, stormachtigen nacht.

Op de Groote Markt, waar de patriotten op de beslissing der aanvoerders wachten, loopt het gerucht bliksemsnel rond. Eelen en Meulemans hebben verzekerd, dat men van nacht ontsnappen zal. Morgen zal men buiten de muren van Diest zijn. O, wat vreugde, wat een vroolijk stemmen-gejoel !

Maar het plan moet dan ook worden uitgevoerd. Plotse-ling klinkt het nu onder de menigte :

— Jongens, de handen aan het werk !

Met genoegen. Zij zullen loopen, vliegen ! Wat dient er gedaan te worden ? Meulemans zal het werk besturen, er moet een brug gelegd worden. In de waters van den Demer liggen hier en daar vlotten en enkele bootjes. Alles wordt met vaardigheid, als bij tooverslag, aangebracht.

Men snoert vlot aan vlot, boot aan boot. Meulemans gaat er met eenige mannen overheen. 't Is goed, het ligt stevig. De stroom, die nochtans gezwollen is en fel bruist, zal het uiteenrukken, noch meesleuren.

Nu planken er over. Tegen den arduinen beer, rechts, rust de brug op een kar zonder wielen en op ladders, waar-op planken zijn geklonken. De brug is gelegd. Er dreigt geen onraad.

In den gloed der bivakvuren ziet men dat de Franschen rustig blijven, dus niets vermoeden.

Pieter Corbeels en Dog zijn er reeds met de draagbaar, om Van Gansen op te nemen. Andere boeren vervoeren de gekwetsten uit het gasthuis. De verkenners gingen de brug over en onderzochten den Demerdijk. Alles is veilig ! Maar opgepast, want de weg over den dijk is zeer smal, vermits de weiden en moerassen door het overstroomen der Zwarte Beek aan weerskanten diep onder water staan.

Dus geen overijling. Bedaard !

Die smalle weg, tusschen overstroomde weilanden, heeft zijn goede en kwade zijde. Hij kan gevaarlijk worden voor de boeren, als er gedrang ontstaat, maar anders beschut hij hen tegen de Franschen, zelfs als dezen de vlucht der Vlamingen bemerkten.

De watervlakte is zóó breed, dat zij aan den overkant tegen de beschieting gevrijwaard zijn. Er bestaat dus ook niet het minste gevaar, in den flank te worden aangevallen.

Alles is veilig ! Alles is in orde ! De laatste onderrichtingen worden door Meulemans en Eelen gegeven. Zij drukken er bijzonder op, geen overhaasting te gebruiken, vooral niet dringen... De overtocht begint.

« De boeren, zegt Di Martinelli, trokken met de grootste orde naar de brug door de poort der afspanning *De Ster*, op de Allaliestraat toegang gevende, tot de weide, tegenover het Spui, en langs het Vesterestraatje, en verder de wallen achter het Begijnhof ».

Rechts, in den weerschijn der legervuren, die den nacht door hun gloed rood tinten, rijst de donkere massa van 's Heeren Windmolen op.

Langzaam, met dof voetengetrappel, zonder rumoer of zonder spreken, gaan de eerste rangen over de brug, die zachtjes deint onder haren zwaren last.

De nacht is duister en men ziet geen hand voor de oogen. De reuzenslang kruipt over de brug en kronkelt den Demerdijk op, en slingert over het smalle pad tusschen den overstroomden beemd voort.

— Niet dringen !

Waarschuwend weerklinkt gestadig de stem der aanvoerders.

Het water bruist, de wind jammert... Dit gerucht begunstigt de vlucht der Vlamingen. De eerste helft is reeds veilig aan den anderen kant.

— Nu de gekwetsten, zegt Eelen.

De gekwetsten volgen... Eenigen kunnen marcheeren, als men ze ondersteunt, de anderen worden gedragen... Alles gaat goed... Goddank, ook zij zijn er over.

En Van Gansen ? Was hij er niet bij ?

Hoe kwam dat ?... Had hij dan zelf niet aangeraden te vluchten, zijn eerewoord niet verpand, dat hij zou medegaan met zijn trouwe broeders ? Heeft de dood zijn oogslag gebroken, en zal het hem nooit meer vergund wezen zijn geliefd, maar diep geteisterd vaderland te aanschouwen ?

Helaas, de edelmoedige vaderlander lag zieltogend op zijn sponde uitgestrekt; de vermoeinis had hem zoo afgemat, dat hij bleek en ontdaan achterover in de kussens viel.

Tine, de lieflijke engel, was toegesprongen om den zieke te verplegen, doch al haar pogingen bleven vruchteloos: de kloeke man kwam niet tot het bewustzijn terug.

Toen Corbeels en Dog met de draagbaar voor het huis van den gewonde verschenen, vernamen zij alda de noodlottige afloop.

Tine en pastoor Huveneers verklaarden dat hij onmogelijk kon vervoerd worden.

— Maar het leger verlaat heden de stad, morgen is de vijand hier, en dan vermoorden ze onzen armen vriend! riep Corbeels wanhopig.

— Dat zullen ze niet doen, verzekerde Tine, de Fransen zullen een zieke niet dooden.

Beide mannen haalden voor die naïeve woorden de schouders op.

— Zij zullen hem dooden, herhaalde Corbeels.

Het gebrom, dat Dog liet hooren, zette deze bewering kracht bij.

— Zij zullen hem vermoorden... in stukken hakken... Niemand wordt door hen gespaard, niemand... vrouwen, kinderen, grijsaards, noch jongelingen... en ze zouden Van Gansen sparen, hun aartsvijand... o, neen!

— En toch mag hij niet overgevoerd worden.

Dog verdween hierop, maar een kwartier later keerde hij met Eelen terug.

De jongeling was bleek van angst. Hoe, Van Gansen overlaten aan zijn lot! Neen, dat mocht niet, dit moest tot elken prijs worden verhoed.

Hij trad de kamer in, waar Van Gansen lag.

De aanvoerder der patriotten ligt op het bed der alkoof, de sneeuw witte lakens zijn besmeurd met bloed, aan het voeteneind brandt een lamp, boven het doodsbleeke gelaat, tegen den muur, hangt een kruisbeeld.

Pastoor Huveneers is met Eelen nader gekomen; beide mannen staren onbeweeglijk naar den zieke. Eelen richt weldra de oogen ondervragend op den pastoor.

— Is er dan geen mogelijkheid?

— Neen.

— Dan moet er gezorgd worden, zegt de jongeling, dat Van Gansen niet in de handen valt der Sanskulotten. Dog, voegde hij er bij, zich tot den dwerg wendend, verwtig Cockx van hetgeen hier omgaat, haast u, ik moet hem spreken!

Weldra keerde Dog met den braven Diestenaar terug. Eelen beval hem den zieke aan en deelde hem zijn plan mede, dat de goedkeuring van Cockx scheen weg te dragen, want hij glimlachte tevreden.

— Wees echter voorzichtig, waarschuwde Eelen, dat hij niet lijdt.

Toen naderde hij den armen gekwetste en kuste hem op het voorhoofd, zooals men een kind tot het eeuwig afscheid kussen zou.

— Vaarwel, nokte de kalme Eelen, die zich moest inhouden om niet in tranen uit te barsten, vaarwel, mijn dierbare vriend, edelmoedige Van Gansen, mochten wij elkander weldra terugzien.

O, in den boezem van den jongeling ging er op dit oogenblik iets om, dat niet te beschrijven is. Zijn hart scheen te breken. Hij kon bijna niet weg van de plaats, waar hij zijn goeden vriend misschien voor de laatste maal ontmoette.

Zelfs Dog was zoo hevig ontroerd, dat hij de vereelde hand aan het vlammeend oog bracht.

Huveneers nam Eelen bij de hand, en weldra bleef er niemand in de kamer meer over dan Tine en Cockx.

Eelen had wankelend de kamer verlaten en liep in de gang tegen een op de bank gehurkten man. Er ging een gebrom op.

— Hé, wie is dat? riep Eelen.

— Corbeels, zeide Dog.

— Corbeels! Wat, kom mee, jongen. Wij mogen geen tijd verliezen.

Doch Corbeels, de stijfhoofdige man, verroerde zich niet.

— Zijt ge dan doof, of heeft het verdriet u in een kind herschapeu? Kom mee.

— Ik blijf, klonk het vastberaden. En Dog ook.

Eelen bezag de twee mannen verwonderd. Dog trad vooruit en zei tot Corbeels:

— Neen, vriend, Dog blijft niet hier.

Corbeels sprong verrast op.

— Hoe! Wordt Dog ook een lafaard?

Dog wong de vuisten van smart en boog het hoofd.

— Kom mede, Corbeels! riep Eelen kwaad. Kom mede, of, bij mijn zaligheid, ge zijt een slecht patriot.

Die toon werkte. Corbeels volgde gedwee den held van Diest, en de vier mannen verdwenen weldra in de duisternis van den nacht.

— Arme Van Gansen, mompelde Eelen, toen hij de gekwetsten over de geïmproviseerde brug zag dragen, arme Van Gansen, waarom mag hij hier niet bijzijn?

Er moesten nog ongeveer een tweeduizend man over de brug. De overtocht wordt stil, kalm en regelmatig hernomen. De laatste duizend zetten den voet op de brug en stappen aan. Nog geen enkel ongeluk viel voor. Wel doet men soms een misstap of plompt men nu en dan in 't water, doch erg is het niet.

Helaas ! Een vreeselijke ramp moest met dien heuglijken overtocht gepaard gaan. Toen de laatste mannen de brug betraden, stortte deze eensklaps in en sleepte een aantal slachtoffers in de gracht mee.

Men hoort de angstkreten der ongelukkige drenkelingen ; men ziet ze kampen en worstelen in den vloed. Zij pogen zich vast te klampen aan den kant, zij houden zweemmende zich boven, maar het water is ijskoud, de gezwollen stroom bruist woest en sleurt hen mede, andere drenkelingen slaan hun armen rond hun lichaam, belemmeren hun bewegingen en, een laatsten hulpkreet slakend, verdwijnen ze samen in het vloeiend graf.

De eerste drommen hooren de kreten snijdend en schrill door den nacht. Zij kunnen niet te hulp snellen. Eén stap te ver links of rechts, en zij vallen zelven in het water.

Er ontstaan golvingen en gedrang in die reuzenslang, als kronkelt zij op zich zelf. Meer dan één glipt uit en wordt van den dijk in het water gestooten. Is de vijand genaderd ? Heeft hij de laatsten overvallen ? Men verdiept zich in gissingen. En wat folteringen moesten Eelen, Corbeels en Meulemans verduren ? De redding was zoo nabij en de doodskreten krijschen nu door de nachtelijke stilte. Zal hun laatste hulpgeroep den vijand niet verwittigen ?

Nog geen vijf minuten duurt het afgrijselijk tooneel. Daarop volgt er nog een gil, nog een, nog een... en alles wordt weer stil.

Alleen de wind hommelt over de golvende watervlakt en. Alleen de vloed bruist razender tusschen de drijvende planken en vaneengerukte vlotten der vernielde brug. Priester Gwijde Deprez is in het slijk nedergeknield en bidt hardop de gebeden der stervenden. Hebben zij nog wel een gebed noodig, die martelaren der vrijheidszaak ?

Diest ligt in de duisternis gehuld.... Alles zwijgt en de vijand heeft niets gehoord. Als baarkleederen hangen de wolken boven het gerimpeld water. En, tusschen de twee vijandelijke legers heen, tusschen twee afgronden kronkelt de slang stil voort. De hoofden hangen droevig op de borsten, de lippen prevelen gebeden.

Wie zal er morgen bij de ochtendschemering ontbreken ?

HOOFDSTUK XV.

BEGRAFENIS.

Wij keeren naar Van Gansen terug.

Toen de moedige aanvoerders den gewonde verlaten hadden, bleef deze alleen in de kamer met Cockx en Tine achter...

Cockx zat onbeweeglijk op een stoel naast het bed en richtte het oog onafgewend op de sponde van den stervende.

Tine liep op de teenen over en weer en bracht wat orde in de kamer ; zij was vreeselijk bleek. In tweemaal vier-entwintig uren had zij geen oog geloken, koortsachtig brandden de oogen in haar blank gelaat, groote zwarte kringen omkransten haar blauwe kijkers.

Een lang kleed omsloot haar slank en lenig lichaam en was om haar middel door een van achter afhangend lint toegestrikt. Wat zag zij er bekoorlijk uit.

Eindelijk zette zij zich en werd alles stil in de kamer ; die stilte werd slechts onderbroken door het knetterend houtvuur in den haard, dat een weldoende warmte verspreidde, de vlammen kronkelden langs den zwart gerooken muur in grillige bochten opwaarts en likten de zware, getande ijzeren staaf, die onder de hooge schouw tot het vuur afdaalde.

De wind bonsde huilend tegen de trillende luiken.

Cockx dacht na hoe het met het leger mocht zijn afgelopen. Waren de jongens erin geslaagd veilig den overkant te bereiken ? Of had de vijand soms iets opgemerkt ?... Neen, dat kon niet, want anders zou men wellicht in de verte het donderen van het kanon of het geknal der geweren hebben gehoord. Alles was daar buiten rustig... Diest geleek een doode stad. Cockx bad voor zijn ongelukkige broeders, zijn lippen prevelden « wees gegroeten »

langzaam, heel langzaam, gleden de houten bollekens van zijn rozenkrans door zijn zwaar vereelte vingers.

Och, mocht God het arme Vlaanderland toch genadig zijn !

Wat is dat ? Wordt er niet geklopt ? Cockx luistert scherp toe. Ja, er wordt geklopt. Wie mocht daar zijn ? Misschien een bode van het leger.

Zachtjes stond Cockx op, trad de kamer uit en ging naar voren. Zij keek door den getralieden bespieder in de voordeur. Buiten was het duister en Cockx bemerkte aanvanke-lijk niets dan de zwarte eenzaamheid.

« Tok ! tok ! tok ! » klonk het opnieuw.

— Wie is daar ? vroeg Cockx fluisterend.

— Doe, begoje, open, antwoordde een stem zacht.

— Wie zijt gij ?

— Ik, begoje, Piroke !

Cockx ontgrendelde behoedzaam de deur.

— Wat nieuws ? vroeg hij.

— Vreeselijk, antwoordde Piroke. De brug is ingestort, en velen zijn verdrongen.

— En Eelen ?

— Eelen, Corbeels, en nog andere kapiteins waren reeds over. De brug bezweek eerst, toen de laatste mannen er over moesten. 't Was iets verschrikkelijks om te aanschouwen. Krak !... krak !... krak !... een gedrang en een gestoot, een akelig geschreeuw... woeste kreten... vloeken... smee-kingen... geplons en geflodder in het zwarte water, handen, die wringend in het ijle grijpen, een gekerm, dat hart en ziel doorsnijdt ! De opperste kreten uit 's menschen harte ! De wilde zang van den dood ! Vreeselijk, vreeselijk ! Ik heb zoo iets van mijn heel leven niet gezien.

Cockx scheen versteend.

— Ja, vervolgde Piroke, er waren kleine jongens onder, kinderen nog, ze hadden ook iets willen bijdragen tot redding van den geboortegrond, hun jonge, geestdriftige ziel, snakkend naar liefde, naar goedheid, boirend van edelmoed, had hun gezongen van de grootheid van het vrije vaderland ; ze zijn ten strijde getrokken als groote mannen, als gij en ik, niet wetend wat ellendig lot hun te beurt zou vallen. 't Was verschrikkelijk, hoe die in 't water te werk gingen. Moeder ! moeder ! riepen ze. Moeder ! moeder !... En die kreet zei alles, was de vertolking van een gansch leven. Neen, neen, neen, zoo iets heb ik nog nooit bijgevoeld.

't Anders steeds zoo lustig Piroke kreeg het nu te kwaad ; voor de eerste maal zijns levens misschien weende hij.

— Ge hadt het moeten hooren, vriend Cockx, hervatte de brave man, ge hadt het moeten hooren, in die zwarte, akelige duisternis, terwijl de wind kermend en huilend over het water joeg.

Cockx wrong de vuisten ; Piroke hoorde zijn tanden knarsen in de donkere gang ; was er licht geweest, dan had hij ook twee tranen in de oogen van den trouwen patriot zien tintelen.

— Arme jongens, zuchtte Cockx. God zij hun genadig !

— Ja, God zij hun genadig, stemde Piroke in ; dat ze daarboven, waarheen hun reine zielen zijn opgestegen, voor het arme vaderland bidden.

— En toch is het nog beter dat ze hier op eigen grond voor de goede zaak sneuvelen, dan ergens in een verloren hoek van de wereld, waar de Fransche republiek hen naartoe sleurt, om te dienen tot kanonnenvleesch en als honden te sterven ! Piroke, zijn er geen aanleiders gesneuveld ?

— Ik ben er in 't geheel niet van overtuigd... Ik denk evenwel dat Horemans, van Monkhoven, en Stollman, van Zoersel, twee onzer luitenants, in het water gebleven zijn. Stollman sloot met zijn mannen den aftocht, en Horemans fluisterde me juist het bevel van Eelen in het oor dat ik te Diest moest blijven.

— Vreeselijk, zeide Cockx. Stollman was een held, en Horemans een even flink aanvoerder.

— Ja, dat zijn ze. Horemans zei me dus naar Cockx te gaan voor de zaak. Ik liet het me geen tweemaal zeggen en nam mijn kromme beenen onder den arm, zooals ze te Lier zeggen en spoedde me naar hier, toen de brug instortte. De arme Horemans, ik geloof dat het zijn laatste boodschap is geweest. Stollman heeft me even te voren de hand gedrukt. Beiden zijn verdrongen... verdrongen.

Waggelend trad Cockx naar de ziekenkamer en liet Piroke binnentreden.

— Ja, zeide Cockx, met den vinger naar de alkoof wijzend.

— Is hij dood? vroeg hij, schier weenend.

— Neen, hij ligt reeds een paar uren in zwijm. Hij zal echter, volgens de verklaring van pastoor Huveneers, weldra bijkomen.

— Wat zal er van hem geworden? Morgen zijn de Franschen hier!

— We zullen hem naar mijn huis vervoeren. Ik weet het, 't is een gevaarlijk spel, maar wij moeten hem uit de handen der Franschen redden. Bij mij zullen ze hem niet vinden.

— Kom, laat het ons dan maar beproeven!

— Nu nog niet, zeide Cockx. Zet u daar.

Beide mannen hurkten neder bij den haard. Tine zat op den stoel haar rozenhoedje te bidden. De stilte binnen het vertrek duurde niet lang. Weldra steeg er uit de alkoof een flauw gekerm op.

Tine en beide mannen liepen naar het bed. Van Gansen lag met de zwakke oogen half open, hij scheen nog niet te bemerken wat er rond hem gebeurde, want hij sprak geen woord.

— Zijt ge beter? fluisterde Tine.

Van Gansen wendde het hoofd om en glimlachte flauw.

— Zijt ge beter, generaal? vroeg Tine opnieuw.

— Ja, antwoordde Van Gansen, doch zoo zwak, dat men het nauwelijks hooren kon.

— Goddank, fluisterden de aanwezigen.

— En de jongens? vroeg Van Gansen, die zich alles scheen te herinneren.

— Gered, begoje! riep Piroke.

Tine wierp een strengen blik op den nar.

— Spreek zoo hard niet, vermaande ze.

Doch Van Gansen schudde lachend het hoofd en gaf te kennen, dat het hem niet deerde.

— Laat maar, lieve engel, lispelde hij, laat maar begaan, de stem mijner vrienden doet mij goed.

En Piroke moest hem nu vertellen hoe de overtocht was afgeloopen.

— Allen zijn dus veilig de stad ontvlucht? vroeg Van Gansen, toen Piroke, die van het instorten der brug geen woordje had gesproken, zijn verhaal geëindigd had.

— Ja, allen.

— Die brave Eelen, mompelde de aanvoerder, 't is een groote daad, zoo een gansch leger zonder ongevallen tusschen de vijandelijke rangen te laten ontsnappen. 't Is een feit, dat de nazaten met fierheid zullen vermelden.

Nu maakte Cockx hem het plan bekend, hem in zijn huis te brengen.

— Schep u geen droombeelden, vriend, de Franschen weten dat ik getroffen en erg gekwetst ben, en men mij op de vlucht niet kan meenemen, zij zullen geen plaats onbezocht laten. Redt u, vrienden, redt u, terwijl het nog tijd is.

— Neen, generaal, laat dit aan mij over. Ik heb mijn plan.

— Het zij zoo, mompelde Van Gansen, wij zullen het uiterste beproeven, maar laat ons nog wat wachten, want ik voel me zoo zwak.

— Goed, zei Cockx, uw toestemming is ons voldoende.

Hij wendde zich dan tot Piroke en fluisterde hem eenige woorden in het oor.

— Verschoon ons, vervolgde Cockx, het woord tot Van Gansen richtend, dat wij u een oogenblik alleen laten om alles in gereedheid te brengen. 't Is nu één uur, wij hebben nog een zestal uren voor ons, alvorens het licht zal doorbreken. Wij moeten voorzichtig zijn dat de inwoners ons niet bemerken, want alhoewel zij ons tot nog toe genegen waren, loopen er altijd schurftige schapen onder de kudde. Beide mannen verwijderden zich.

Tine liet den zieke krachtigen bouillon nuttigen. Dit scheen te werken, want eenige oogenblikken later lag hij in diepe rust.

Tine knielde voor de sponde neer, sloeg haar kerkboek open en begon te bidden.

Een uur later werd Van Gansen door geklop wakker geschrikt.

— Wat is dat? vroeg hij.

— Verontrust u niet, generaal, antwoordde het meisje, de vrienden zijn bezig met het maken van voorbereidselen. Van Gansen lei zich bedaard neer.

Tine ging voort met bidden.

— Tine!

— Generaal?

— Noem mij maar Jef, zooals moeder deed.

— Generaal! hernam Tine.

— Jef, lief kind, Jef, anders niet.

— Wat is er van uwen dienst, Jef?

— Waarom bidt ge, kind?

— Voor u, generaal.

— Jef... Voor mij?

— Ja, voor u en voor het patriottenleger.

— Goed kind, zei de zieke, terwijl zijn hand de weelderige lokken van het meisje streelde.

— Voor vader ook, hernam ze, maar nog het meest voor u.

— Ik verdien het niet, lief kind.

— Ge zijt de aanvoerder; zonder u zal er moedeloosheid in het leger sluipen. Gij alleen, gij en Eelen... en Dog, voegde zij er stil bij, hebt het tot de overwinning geleid. De patriotten stellen vertrouwen in u en, als gij niet meer in hun midden verschijnt, zullen ze met geen vuur meer strijden.

— Ge overdrijft, meisje, viel Van Gansen haar in de rede, de andere aanvoerders staan ver boven mij.

— Toch niet, die jongens weten en gevoelen het allen wel, zij beschouwen u als een generaal, als de man, die hun de zegepraal moet aanwijzen. Zie, toen gij getroffen neerviel, ontzong hun allen de moed. De kanonnen, die in hun macht waren, lieten zij terugnemen, ze weken toen ijlings naar de stad, wanneer een glansrijke overwinning hen te wachten stond. Ach, hoevelen zijn er met u gevallen, die het hoofd nooit meer zullen opheffen!

Van Gansen zweeg, maar overwoog de woorden van Tine.

Het geklop hield op. Weldra verschenen de twee mannen weer in de kamer. Zij droegen een groote baar.

De zieke gevoelde zich nu heel wat beter, en was dan ook bereid om de reis te ondernemen.

Cockx tilde hem zachtjes uit het bed en zette hem naast den haard in een leunstoel. Piroke en Tine namen de matrassen en legden ze op de draagbaar. Van Gansen werd hierop neergevlijd en Tine duffelde hem warmpjes onder, zoodat geen wind hem kon genaken.

Nu ving de tocht aan door de duistere stad. Het was verschrikkelijk koud. Een scherpe Noorderwind blies de mannen in 't gelaat en stapelde de fijne sneeuw, die neerviel in hoek en kant, tot hoopen op, rende langs deuren en vensters, wierp hier het geraamte van een huis, dat door den brand was vernield, met dreunend geweld omver, beukte ginds de deur van een verlaten huis krijschend open en holde langs de eenzame straten voort.

Aan het zwerk pinkelde geen enkele ster, de aschgrauwe wolken joegen angstig voort, gedreven door geheimzinnige krachten; men hoorde een gekruis en gekras in de lucht als van ijsschollen, die, door den stroom voortgesleept, op elkander botsten.

Nergens flikkerde een lichtje... Diest scheen een doode stad; de inwoners hadden allen zich ter ruste begeven, velen beschouwden den aftocht der boeren met een goed oog, anderen vreesden nu dat de Franschman de weerlooze stad vreeselijk zou teisteren.

Met het oog daarop, verschoenen velen zich reeds in goed verschanste kelders. Allen waren bang, want de laffe handelwijze van den beul Durutt, die verscheidene inwoners eenige dagen vroeger laf had laten ombrengen, lag nog versch in ieders geheugen; de harten klopten van angst... En ja, er waren er ook, die met medelijden dachten aan de arme boeren, die bij nacht en ontij rondwaalden; menigeen vervloekte de weldaden der gezegende republiek en wenschte dat het Fransche gespuis maar weer spoedig de grenzen overstak.

Tine had in het Heerenhuis alles verwijderd, wat den vijand op het spoor van Van Gansen kon brengen... Nu mocht hij komen, hij zou niets vinden.

Langzaam vorderde de stoet door de duisternis, Cockx

ging voorop; hij richtte zich met zekerheid naar zijn doel. Meermaals struikelde hij over voorwerpen, die door de bocren achtergelaten of vergeten, midden in de straat lagen, doch telkens hield hij zich kloek in evenwicht.

Piroke, het kleine, kromme ventje, blaasde en hijgde sterk naar adem. Verscheidene malen had hij reeds op stillen toon geroepen: « Cockx, Cockx, ik kan niet meer! » doch Cockx hoorde niet, of scheen niet te willen luisteren. Piroke zou zeker onder zijn last bezweken zijn, zoo een bovenmenselijke wilskracht hem niet had gesteund.

Na verscheidene straten te zijn doorgegaan, gevoelde Piroke dat men een sterk afdalend steegje was ingegaan. Cockx gaf weldra een teeken den last neer te zetten. Piroke liet het zich geen tweemaal zeggen.

— Oef, zeide hij, ik heb het, begoje, nooit zoo kwaad gehad. De generaal heeft zijn waarde in gewicht, en zijn gewicht volgens zijn waarde.

Cockx haalde een zwaren sleutel uit zijn zak, opende de deur van het huis, en beval Piroke de baar op te tillen.

Van Gansen werd binnengedragen. Tine ontstak licht en niet lang duurde het, of de held van Meerhout lag naast het koesterend haardvuur, dat men in allerhaast ontstoken had. De dappere brigand scheen niet al te zeer vermoeid van het kleine reisje.

Cockx ging buiten zien of niemand hen bespied of achtervolgd had.

Neen, alles sliep, geen levende ziel bewoog zich. Pikdonker was de nacht. De wind hilde boven de huizen en daar beneden klotste bruisend den door sneeuw gezwollen Demer.

Zachtjes viel de sneeuw, eerst in kleine stipjes dwarrelend en stoeiend in den wind; langzamerhand werden deze dikker en dikker, daalde suizend neer in groote, blanke drommen, en dekte alles met een donzig, wit tapijt.

Het geruisch van de sneeuw weertrilde aangenaam in het gemoed van Cockx. « Morgen, dacht hij, wanneer de vijand hier zal wezen, zal men de straat ondergensneeuwd vinden, geen voetsporen ontdekken en niet eens denken dat hier het opperhoofd der brigands verborgen zit ». Tevreden trad hij binnen en mompelde:

— Goed, de generaal is gered, want een slimmerik mag hij heeten, die morgen zijn schuilplaats ontdekken zal.

Hij sloot de deur en begaf zich naar de kamer, waar men Van Gansen had neergelegd. Deze dankte hem in eenige hartelijke woorden, doch de brave Cockx schudde ontevreden het hoofd.

— 't Is niet noodig, luidde zijn antwoord, wat we voor u deden, was enkel onze plicht, ja, 't is voor ons zelfs een groote eer, waar ieder fier op zijn zou.

Tine ook dankte de twee mannen met een liefdevollen blik.

Zoodra Piroke was uitgeblazen, klopte Cockx hem op den schouder en sprak:

— Piroke, 't wordt tijd dat we de kist gereed maken.

— Ha, 't is waar, begoje, we moeten er ons eens ernstig mee bezig houden, om den vijand te verschalken.

De baar werd nu omgekeerd en nu bemerkten Tine en de gekwetste een vierkanten bak, die een doodskist moest verbeelden, en die met koorden achter de baar was vastgemaakt.

— Wat wilt ge doen? vroeg Tine verbleekend.

— Van Gansen begraven!

— Hij is niet dood.

— Wij hopen dat hij nog lange jaren leven zal.

— Waartoe die kist?

— Voor Van Gansen! lachte Piroke.

— Kom, gekscheer niet.

— 't Is zooals ik u zeg.

— Piroke, uw scherts klinkt nu ongepast.

— 'k Mag, begoje, door de Sanskulotten worden afgeranseld, als ik u de waarheid niet zeg.

Van Gansen, die het gesprek afliesterde, glimlachte. Hij begreep alles. Het was Eelen, die op dit denkbeeld gekomen was. Hij deelde het Cockx mee, zeggend: « Wij moeten het gerucht verspreiden dat Van Gansen aan zijn wonden bezweken is. Begraaf hem dus, vriend Cockx, doch op het gepaste oogenblik, zoodat de Franschen zich best van zijn dood kunnen overtuigen ».

De kist werd met steenen gevuld.

— Zie, Tine, zei de nar, dat moet nu onzen braven Van Gansen verbeelden. Wij zullen hem morgen begraven, maar ik wenschte dat elke steen op het hoofd van een Sanskulot zou terecht komen.

Ook Tine begreep nu alles.

Zoodra men de kist gevuld had, werd ze dicht geschroefd en in een hoek geplaatst.

Toen Van Gansen goed uitgerust was, bracht Cockx de geheime kamer in gereedheid; hij stak er een goed vuur aan, en Tine zorgde dat de matrassen behoorlijk werden geschud; daarna maakte zij het bed op, dat den gewonde moest ontvangen.

Heel voorzichtig werd hij door de twee mannen in de kleine kamer gedragen en op het bed gelegd. Vervolgens lieten zij de oppaster alleen met den zieke en vertrokken.

De nacht verliep langzaam. De uren geleken dagen, zoo traag kropen ze om; eindelijk brak er een flauwe schemering door de kleine raampjes en kondigde het aanbreken van een nieuwen dag aan.

— Wanneer zouden de Sanskulotten de stad binnenrukken? vroeg Piroke.

— Dat zal niet lang aanloopen. Zoodra het volkomen klaar wordt, zullen we de kogels over onze hoofden hooren fluiten.

Het duurde echter geruimen tijd, vooraleer men den zwaren dreun hoorde der ruitery. De Franschen, die de stad wilden bestormen, vonden haar bij het krieken van den dag ledig. De Fransche generaals waren verschalkt door die « lompe boeren ». Diest zou niet het graf worden der brigands, zooals generaal Béguinot het pochend uitgeroept had.

In het brein der woeste generaals ontstaat één gedachte: Wraak, wreuk, op de weerlooze stad! Wraak op grijsaards, vrouwen en kinderen! Want de weerbare mannen zijn hun ontsnapt.

En, zonder afspraak, geven zij tegelijk hetzelfde bevel, hetzelfde ordewoord aan hun soldaten!

— *La ville est à vous pendant deux heures; vous en ferez ce que vous voudrez!*

Gedurende twee uren moogt ge rooven, plunderen, stelen en schoffeen! Zwemt in bloed en gruweldaden! *La ville est à vous!* De stad met hare bewoners is voor u! Gij moogt er mee doen, wat gij wilt.

Nu gebeurt er iets, waaraan men niet zonder ijzen kan denken. Als wilde dieren storten de bloeddorstig soldaten in de stille stad, waar, achter gesloten deuren, vrouwen, kinderen en grijsaards angstig de dingen afwachten, die komen zullen.

De deuren worden ingebeukt, de bajonetten doorzoeken de huizen en priemen in de borsten. Wat rein en schoon, is, wordt bezoedeld. De, gekwetsten, alsook de stervenden, worden nu buiten gesleurd en afgemaakt. De Sanskulotten mikken op de verschrikte gezichten, die aan de ramen verschijnen. Op alle punten der stad slaan de vlammen uit de daken.

— Piroke, zei Cockx, nu is het tijd om handelend op te treden.

De kist werd op de draagbaar geplaatst, met een oud laken overdekt en buiten gedragen. De deur liet men vierkant openstaan. Juist naderde tierend en zingend een groep ruwe krijgslieden; het scheen dat ze de flesch reeds dapper hadden aangesproken.

— *Chez Marat!* vloekte de sergeant, die met zijn kromme pooten moet er aan. *Pas de quartier!*

En hij wees met zijn sabel naar Piroke, die het eerst met de baar vooruittrad.

Het gezegde van den sergeant verwekte een algemeen gelach. Men liep naar den armen drommel, en zeker zou het met Piroke gedaan geweest zijn, zoo de soldaten niet allen verrast waren blijven staan, en de sergeant op korten toon niet had geschreeuwd:

— *Halte! Honneur aux morts*, en hij bracht de hand aan den schako. *Presentez, armes!*

De soldaten bleven pal en boden de wapens.

Hoe wild en woest ook de wreakkreten der Fransche beulen weerklonken, ofschoon ze werktuigen waren van den blinden dood, toch verraste de aanblik van een gewone

doodskist de ruwe soldaten dermate, dat ze deemoedig het hoofd bogen.

De dragers sloffen met hun last door de sneeuw.

Piroke wierp een schuinschen blik op den sergeant.

— Kerel, mompelde hij binnensmonds, als gij ooit onder mijn handen komt, dan zal ik u «kromme pooten!»

Toen de baar voorbij was, ging de sergeant naar de woning en wees zijn mannen de ledige plaats, waarin op een tafel twee kaarsen droef stonden te branden. Hij schreef met een stuk krijt op de deur:

Citoyens, respectez cette demeure.

Sergeant Malvaux.

— *En avant, marche!* beval hij daarop.

De troep maakte rechtsomkeer en verdween huilend in een andere straat.

Cockx en Piroke droegen hun akeligen last naar 't kerkhof, groeven een kuil, en lieten dan de kist op *het gepaste oogenblik* in den klammen grond bonzen.

Generaal Jardon reed door de stad.

In de droeve atmosfeer schijnt de avonturier als een spook op zijn zwart verhakkeld paard. Woedend steigert het dier en het kan den beul weinig schelen, of deszelfs hoeven op het hart of het hoofd van een gesneuvelde terecht komen.

Hé! Wat is dat ginds op het kerkhof?

In vliegenden ren drijft de ruiter zijn paard naar dien kant.

Op het kerkhof is een versch gedolven kuil; twee mannen laten een kist langzaam langs de koorden in den kuil zakken.

— Zoo, roept Jardon, begraaft gij de dooden nu reeds? Wacht nog eenige uren, graaft dan een grooten put en werpt er de brigands maar allen te gelijk in!

De man met den zwarten baard staart den generaal onheilsPELLend aan.

— Wien bewijst ge nu die eer? vraagt Jardon.

— Van Gansen, klinkt het antwoord.

— Van Gansen, de aanvoerder der brigands? vraagt de generaal zegevierend.

— Zooals u zegt, citoyen-generaal.

Er speelt een glimlach van voldoening om de lippen van den verrader. Ha! de held van Meerhout, die hem een paar dagen te voren zoo kalm in de oogen staarde en hem sprak van zijn arm vaderland, dat bloedige tranen weent.

— Ge moest zijn kreng voor de honden geworpen hebben, mort Jardon.

Daarop wendt hij zijn paard om en rent de straten der geteisterde stad in.

— Piroke, mompelt Cockx, hebt ge dat gehoord?

— Ja, mompelt Piroke, ik had, begoje, lust om den beul mijn spade tusschen den hals te steken.

— Kom, zeide Cockx, wij moeten thuis zijn.

Zij keerden langs de eenzaamste straatjes huiswaarts en vonden er alles nog in den staat, zooals zij het hadden verlaten.

Geen enkele maal werden zij verontrust en, toen het gros van den vijand een paar dager later aftrok, ontsnapte ook een zucht van verlichting hun borst.

Doch Van Gansen was nog niet veilig. Zoo lang hij binnen de muren der bewaakte stad bleef, had men gevaar te vreezen. Men vatte het plan op om hem in een groote ton de stad uit te brengen.

HOOFDSTUK XVI.

EEN BLOEDIGE TEERLINGWORP.

Ja, Diest mocht schrikken en beven, want zij had reeds eenmaal den looden druk gevoeld van den vreemdeling.

Reeds eenmaal had generaal Durutt, de roode beul, zoo-

als men hem sindsdien te Diest noemde, de zegeningen van den overweldiger in de Demerstad uitgedeeld.

Corbeels had, een paar weken vroeger, de stad bezet, maar toen de Diestenaars zekeren morgen ontwaakten, zagen zij, tot hun grooten schrik, dat de Franschen de stad binnenrukten.

Eer de burgers zich goed kunnen vergewissen van hetgeen er gebeurde, waren de Fransche dragonders reeds allen op de Groote Markt, met hun blanke sabels en wilde blikken.

Angstkreten weerklonken door de straten, de huizen werden gesloten, terwijl dof en dreigend de voetstappen der marcheerende Sanskulotten aandreunden bij het galmen der luidklinkende kommando's.

De Diestenaars meenden dat zij den speelbal waren van een nachtmerrie.

Van waar kwamen zoo plotseling de Franschen?

Niemand begreep er iets van en als een doodsgalm klonk het van straat tot straat:

— De Franschen zijn daar!

— Ja, ze waren daar met hun norsche koppen, afhangende snorren en blinkende bajonetten.

Middenin reed, op een zwart paard, generaal Durutt, met de sabel zwaaiend en bevelen uitdeelend.

Op de Groote Markt deed hij afkondigen dat de stad in staat van beleg was, dat een zware brandschatting zou geheven worden, omdat de stad met de vijanden der republiek had geheuld, en dat de bijzonderste plichtigen hunne misdaad met het leven zouden bekoopen.

Dit waren geen ijdele bedreigingen; overigens, dit kende de Franschman niet.

De voltrekking dier afkondiging liet zich niet lang wachten.

De bijzonderste punten der stad werden met soldaten bezet.

Nog denzelfden nacht had er een akelig tooneel plaats.

Durutt had zijn intrek genomen in de afspanning *De Mechelsche Toren*, en was met eenige officieren rond de tafel gezeten, waarop kannen wijn stonden, toen een der dienende knechten den generaal zei, dat op diezelfde plaats de Fransche bespieder door Corbeels werd ondervraagd. (1)

— Welke Fransche bespieder? vraagt Durutt, wiens geest reeds benevelt door het geestrijke vocht.

— Wel, citoyen-generaal, die aan den aanvoerder der brigands bericht gaf dat gij naar Hasselt waart afgezakt.

— *Ha. J'y suis!... Bon!... Ce brave Mastouche!... Parbleu...* en hij lachte luidkeels, den krijgslust herdenkende. Maar *à propos*, vervolgde hij, waar is Mastouche?

Niemand kon het zeggen.

— Wee aan de stad Diest, indien men één haar van zijn hoofd heeft gekrenkt.

De generaal tierde en bulderde dat men onmiddellijk onderzoeken moest wat er van zijn schranderen Mastouche geworden was.

— Indien hij binnen een uur niet frisch en gezond voor mij staat, schreeuwde de woestaard, dan steke men de stad in brand!

De ijselijke bedreiging liep van mond tot mond en spoedig wist men dat Mastouche ongedeerd was en in de gevangenis zat.

Een kwart uurs later stond hij in de *Mechelsche Toren*, voor zijn generaal.

— *Ah, ah, mon brave!*... Zijt ge daar? riep Durutt, van waar komt ge?

— Uit de gevangenis, generaal.

— Uit de gevangenis! *Comment-ils ont osé?*... Dat zullen ze bekoopen!

En onmiddellijk riep hij een piket Sanskulotten.

— Citoyens, neemt een tiental der bijzonderste ingezetenen der stad in hechtenis en sluit ze op in de donkerste kerkers.

— Begrepen!

Het piket soldaten vertrok.

(1) Durutt had inderdaad een bespieder naar Diest gezonden, maar deze was door Pieter Corbeels gevat, onder vraagd en in de gevangenis geworpen geweest.

Lodewijk van Laeken

DE BOERENKRIJG

Volledig verhaal over den
Heldenstrijd der Boeren

in

1798

L. OPDEBEEK - UITGEVER - ANTWERPEN

Lodewijk van Laeken

DE BOERENKRIJG

VOLLEDIG VERHAAL OVER DEN

HELDENSTRIJD DER BOEREN

IN

1798

L. Opdebeek = Uitgever = Antwerpen